

edtægterne i PBS Holding A/S

Journal nr. 3:1120-0388-89/bjs/Fødevarer og Finans

Rådsmødet den 29. august 2001

Resumé

1. PBS Holding A/S har anmeldt sine vedtægter med anmodning om en erklæring efter konkurrencelovens § 9, subsidiært § 8, stk. 1.
2. PBS Holding er holdingselskab i PBS-koncernen. Selskabets formål er iflg. vedtægterne at fremme udvikling og anvendelse af pengeinstitutternes fælles infrastruktur og drive betalings- og informationsformidlingsvirksomhed mv. PBS Holding ejer aktier i datterselskaber herunder PBS Danmark, der administrerer betalingsformidlingen, men har ikke selvstændige driftsaktiviteter.
3. Vedtægterne fastlægger reglerne for aktiebesiddelse, aktieomsættelighed og for aktionærernes indflydelse i selskabet. Således er det alene pengeinstitutter, der kan eje aktier i PBS Holding A/S.
4. Efter styrelsens vurdering indeholder vedtægterne ikke bestemmelser, der er omfattet af konkurrencelovens § 6, stk.1. Der kan derfor meddeles en erklæring efter konkurrencelovens § 9.

Afgørelse

Det meddeles PBS Holding,

at vedtægterne ikke efter de forhold, som Konkurrencerådet har kendskab til, falder ind under forbudet i § 6, stk.1, og at der derfor ikke er grundlag for at udstede påbud i medfør af § 6, stk. 4, jf. konkurrencelovens § 9.

Sagsfremstilling

5. PBS Holding har anmeldt sine vedtægter til styrelsen med anmodning om en erklæring efter kl. § 9, subsidiært en fritagelse efter kl. § 8, stk. 1. De anmeldte vedtægter er vedtaget den 22. april 1997 og er modtaget i styrelsen forud for 1. juli 1998. Det betyder, at anmeldelsen er omfattet af overgangsreglerne i kl. § 27, stk. 4.
6. PBS-koncernen spiller en central rolle for pengeinstitutternes betalingsformidling i Danmark. Dette er inden for de seneste år beskrevet nærmere i to rapporter fra styrelsen, nemlig Rapporten om Fusionen mellem Danske Bank og RealDanmark fra november 2000 og Rapporten om Betalingskortmarkedet i Danmark fra juni 2001¹.
7. PBS Holdings vedtægter har i en tidligere udformning været anmeldt til Kommissionen i 1992. I 1996 drøftedes PBS aftaler med Kommissionen ved et møde. Kommissionen har herefter ikke foretaget yderligere.

Markedsbeskrivelse

8. Der er 185 pengeinstitutter i Danmark.² Pengeinstitutter har (sammen med staten) eneret til at henvende sig til offentligheden for at tilbyde sig som modtagere af indlån.³ For at kunne drive pengeinstitutvirksomhed her i landet kræves tilladelse fra Finanstilsynet, der bl.a. skal påse at ledelsen har den nødvendige erfaring og at ejere med over 10 pct. af kapitalen eller stemmerettighederne ikke kan antages at ville modvirke en forsvarlig drift af pengeinstituttet⁴. Dertil kommer, at pengeinstitutter er under løbende tilsyn fra Finanstilsynet.⁵

9. Pengeinstitutterne tilbyder bl.a. deres kunder formidling af betalinger til andre personer, virksomheder og offentlige myndigheder i Danmark og i udlandet. Det sker ved forskellige systemer, fx checks, betalingservice, bankoverførsler, giro eller betalingskorttransaktioner. I dag gennemføres denne formidling i praksis næsten altid elektronisk. Det sker via pengeinstitutternes edb-centraler og PBS Danmark.

10. PBS Danmark står i den forbindelse for en række udviklings- og driftsopgaver. Udviklingsopgaverne omfatter bl.a. løbende ajourføring af systemerne sikkerhedsmæssigt og nye produkter, som udbydes enten af PBS Danmark selv eller af pengeinstitutter. PBS Danmark står for autorisation og databehandling af alle betalingskorttransaktionerne med Dankort, samt for en række opgaver for andre betalingskort. Ligeledes er det PBS der udbyder BetalingsService, og som står for infrastrukturydelser i forbindelse med OverførselsService og ErhvervsService (under udfasning).

11. PBS står for den nationale clearing af betalinger og for clearingen af internationale korttransaktioner. Ved clearingen, som gennemføres daglig, opgøres betalingerne fra alle pengeinstitutter, herefter afvikles de over deltagerens konti i Nationalbanken og beløbene bogføres på de rigtige konti.

12. For disse infrastrukturydelser er PBS Danmark monopolist. Der er ikke andre virksomheder i Danmark, der varetager tilsvarende driftsopgaver.

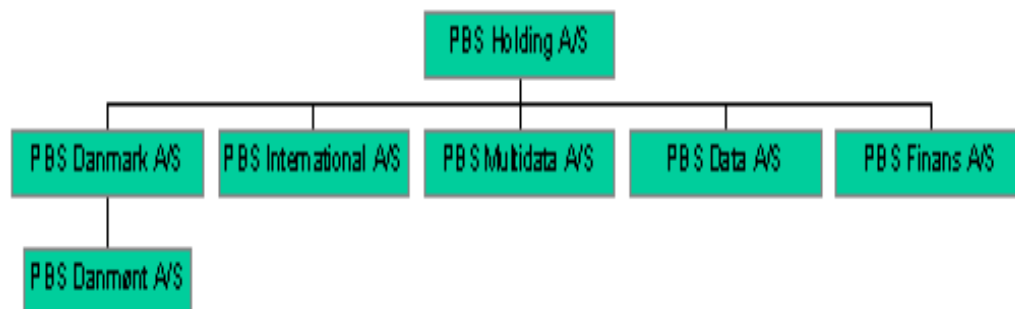
13. For de produkter, der kører via PBS, er der vedtaget forskellige regler af forskellige myndigheder/organisationer/virksomheder. Den centrale afvikling er overordnet reguleret af regler fastsat af Nationalbanken. Finansrådet har udformet regler for de forskellige betalingssystemer, der skal indgå i formidlingen: checks, indbetalingskort, overførsler, betalingskort mv., har lidt forskellige egenskaber og anvendelser og regelsæt⁶.

14. Anvendelsen af betalingskort er reguleret specielt i lov om visse betalingsmidler, der bl.a. forbyder indløser af korttransaktioner at opkræve betaling fra betalingsmodtager (forretningerne). Det betyder, at pengeinstitutterne ikke kan kræve gebyr af de butikker, der vælger at acceptere betaling med Dankort.

15. Hvis man ser bort fra opgaver, der gennemføres internt i samme pengeinstitut, er der på årsbasis tale om ca. 700 mio. betalingsformidlingstransaktioner i Danmark, heraf 400 mio. dankorttransaktioner.

Virksomheder

16. PBS Holding A/S (Pengeinstitutternes BetalingsSystemer A/S) er holdingselskab med den primære opgave at eje aktier i de operationelle datterselskaber. PBS Holding omsatte i 2000 for i alt 1,9 mia. kr. og gav et overskud på 287 mio. kr.

17. PBS Danmark varetager aktiviteter omkring Dankortsystemet, Danmønt, BetalingsService og OverførselsService. PBS International udbyder Eurocard og indløser internationale betalingskort fra forretninger i Danmark (MasterCard, Eurocard, Visa, JCB mv.). PBS Multidata udbyder lønprodukter og OpkrævningsService. PBS Data udfører edb internt i koncernen og for eksterne kunder, medens PBS Finans varetager koncernens indkøb af edb og sikkerhedsudstyr.

18. Det væsentligste aktivitetsområde har hidtil været PBS Danmark.

19. Med virkning fra 1. januar 2001 er regelsætningen for Dankortet, der er Danmarks dominerende betalingskort, udskilt af PBS Holding (PBS Danmark) til et nyt selskab Dankort A/S. Udskillelsen har ikke ført til ændringer i vedtægterne for PBS Holding. I praksis indebærer udskillelsen at opgaverne med at styre og koordinere opgaverne for Dankortet flyttes til den nye enhed. Dankort A/S skal i fremtiden udstede licens til de pengeinstitutter, der ønsker at udstede eller indløse Dankortet.

20. Samtidig er opgaven med at indløse dankortbetalingerne fra forretningerne flyttet fra PBS ud til de enkelte pengeinstitutter.⁷ Det betyder, at PBS' monopol på opgaven med at indløse Dankortet er brudt.

21. Disse to ændringer – udskillelsen af Dankort A/S og overflytningen af indløsningsaftalerne – er den del af Finansrådets plan "Fremtidens kortmarked", som skal opfylde de forudsætninger, som Folketinget har stillet op for at ophæve gebyrforbudet i betalingsmiddeloven, jf. pkt. (14).

22. Dankort A/S har sin egen ledelse – direktion og bestyrelse – men aktierne er til start fordelt på samme måde som i PBS Holding, og PBS Danmark står indtil videre for driften af betalingssystemet.

23. Danske Bank gav i forbindelse med fusionen med RealDanmark Konkurrencerådet tilsagn om at nedbringe sin aktiebeholdning i PBS med 17,7 procentpoint, således at selskabet maksimalt kom til at besidde 25,9 pct. af aktierne og stemmerne. Denne forpligtelse "gælder også for bankens andele i de virksomheder, som måtte overtage eksisterende aktiviteter fra PBS-koncernen, uanset om en sådan virksomhed er koncernforbundet med PBS Holding A/S." □ □." Forpligtelsen til at sælge en del af den samlede aktie- og stemmebeholdning □ □ gælder dog ikke for dele af PBS, som måtte

blive udskilt af PBS Holding A/S og som Danske Bank og Konkurrencestyrelsen er enige om ikke er væsentlige for betalingsformidlingsinfrastrukturen.”

Vedtægterne

24. De anmeldte vedtægter indeholder bestemmelser om selskabets navn, hjemsted og formål. Selskabet skal således fremme udvikling og anvendelse af pengeinstitutternes fælles infrastruktur og drive betalings- og informationsformidlingsvirksomhed, dataservicevirksomhed og anden virksomhed i forbindelse hermed.

25. Selskabets aktiekapital er på 200,9 mio. kr. Aktierne er ikke-omsætningspapirer. De er fordelt således

Tabel 1.: Aktiefordeling i PBS Holding

	PCT
Danske Bank	43,7
Unibank/Nordea	27,6
6 pengeinstitutter med mellem 1 og 5 pct.	15,7
ca. 130 pengeinstitutter med hver under 1 pct.	13,0
ca. 140 pengeinstitutter	100,0

27. Overdragelse af aktier kan kun ske til pengeinstitutter og med bestyrelsens samtykke til selskabet. I tilfælde af overdragelse til et pengeinstitut, som ikke er aktionær i selskabet, skal aktierne først tilbydes de eksisterende aktionærer til den kurs, som pengeinstituttet har tilbudt den udbydende aktionær.

28. Afgørelse i generalforsamlingen træffes ved simpel stemmeflerhed bortset fra forslag, der går ud på ændring af vedtægterne eller selskabets opløsning eller fusion, hvor forslag skal gennemføres ved en generalforsamling, hvor 2/3 er repræsenteret, og hvor forslaget vedtages med 2/3 af såvel de afgivne stemmer som af den på generalforsamlingen repræsenterede stemmeberettigede kapital.

29. Selskabet ledes af en bestyrelse og en direktion. Der er 8 generalforsamlingsvalgte medlemmer. Til valget af bestyrelsesmedlemmer gælder følgende: Enhver aktionær der besidder aktier svarende til mindst 12½ pct. af det mulige stemmetal i selskabet har ret og pligt til at stille med 1 medlem af bestyrelsen, dog maks 2 medlemmer.

30. Aktionærer, der tilsammen råder over 12½ pct. af stemmerne er berettiget til at stille med 1 bestyrelsesmedlem.

31. Ændringer af reglerne om bestyrelsens valg og sammensætning kræver ¾ flertal på generalforsamlingen.

32. Vedtægterne fastlægger ikke i øvrigt regler om stemmeafgivning i bestyrelsen.

Vurdering

33. PBS Holding og aktionærerne i PBS driver økonomiske aktivitet. Der er således tale om erhvervsvirksomhed, jf. kl. § 2. Aktiviteterne er ikke en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering, jf. § 2, stk. 2, og der gælder ikke undtagelser eller fritagelser i henhold til kl. § 4.

34. Vedtægterne kan tages til vurdering efter kl. § 6, stk. 1, jf. stk. 3, idet der ikke er tale om koncerninterne forhold (§ 5) og idet den samlede omsætning allerede i PBS Holding overstiger 1 mia. kr. (§ 7).

Det relevante marked

35. Anmelder definerer det relevante marked til betalingssystemer og informationsformidling i forbindelse hermed i Danmark.

36. Styrelsen finder, at der i konkrete sammenhænge kan være tale om snævrere produktmarkeder. Fx taler den særlige lovregulering af kortmarkedet for at dette område skal betragtes særskilt. Adgang til at deltage i PBS' systemer og betingelserne for dette, må således vurderes konkret. Der er imidlertid ikke anledning til at undersøge dette nærmere til en vurdering af vedtægterne⁸.

37. Styrelsen er enig i, at det geografiske marked kan defineres til Danmark. Selv om udenlandske pengeinstitutter optræder på det danske marked og omvendt, så er betalingssystemerne fortsat opbygget nationalt⁹.

Konkurrencelovens § 6, stk. 1-3

38. Der er tale om en vedtagelse inden for en sammenslutning af pengeinstitutter, jf. stk. 3. Der findes ikke yderligere aftale mellem parterne om forholdene fx i form af en aktionæraftale.

39. Bestemmelserne i vedtægterne herunder vedtægternes § 7 indebærer, at det alene er godkendte pengeinstitutter, der må eje aktier i PBS Holding. Alle eksisterende aktionærer er således pengeinstitutter, jf. tabel 1, og i § 7, stk. 1 bestemmes:

40. *"Overdragelse af aktier kan kun ske til pengeinstitutter og med bestyrelsens samtykke eller til selskabet"*

41. Kravet om, at aktionærerne skal være pengeinstitutter, begrænser den mulige ejerkreds, men det medfører som udgangspunkt ikke nogen indskrænkninger eller forvridninger af pengeinstitutters eller andre virksomheders erhvervsudfoldelse. Det er således ikke en forudsætning for at drive pengeinstitutvirksomhed eller anden virksomhed, at man er aktionær i PBS.

42. Der kan være konkurrencemæssige fordele ved, at aktierne kan ejes også af andre end pengeinstitutter (eller er fordelt anderledes end svarende til pengeinstitutternes omsætning med PBS). I styrelsens rapport om Betalingskortmarkedet i Danmark¹⁰ er således peget på, at der kan være fordele ved, at den kreds af virksomheder, der står som brugere af PBS' ydelser og som betaler for transaktionerne, er forskellig fra ejerkredsen. Eller evt. således at aktierne ikke er fordelt mellem brugerne i samme forhold (proportionalt) som omsætningen.

43. Med en ejerstruktur hvor ejerne har et antal aktier og stemmer, der svarer til deres omsætning med selskabet, vil der ikke være noget nævneværdigt incitament til at presse på for at sikre effektiviteten i form af lave omkostninger og produktudvikling. Høje priser vil være gavn bl.a. for ejerne, der kan nyde godt af de resulterende overskud gennem højere udbytte. Og en behersket produktudvikling vil ikke forrykke de enkelte deltageres konkurrencemuligheder.

44. Ud fra en konkurrencemæssig vurdering ville det således være en fordel, hvis aktierne ikke var forbeholdt pengeinstitutter, og hvis omsætning af aktier ikke krævede bestyrelsens godkendelse.

45. Bestemmelsen indebærer imidlertid ikke nogen begrænsning af konkurrencen, der falder ind under konkurrencelovens § 6, stk.1. Der er således ikke særlige erhvervsmæssige fordele knyttet til at være aktionær i PBS – udover at kunne øve indflydelse og modtage udbytte. Adgangsvilkårene til PBS er fastsat i andre regelsæt, og de indeholder efter de oplysninger, som styrelsen har kendskab til, ikke særregler for aktionærer.

46. Vedtægterne indeholder således ikke efter de forhold, som styrelsen er bekendt med, bestemmelser, der falder ind under kl. § 6, stk. 1. Der er derfor ikke grundlag for at meddele påbud efter kl. § 6, stk. 4.

47. Der kan således meddeles en erklæring efter kl. § 9.

1 Begge rapporter er offentliggjort på www.ks.dk

2 Kilde www.ftnet.dk . Tallet inkluderer alle pengeinstitutter med en arbejdende kapital på over 250 mio. kr. Tallet inkluderer pengeinstitutter i Grønland og på Færøerne.

3 Lov om banker og sparekasser § 1, stk. 5.

4 Lovens § 6.

5 Lovens § 49

6 Rådet henholdsvis styrelsen har siden midten af 2000 behandlet et større antal af disse aftaler, dog ikke selve Dankortsystemet.

7 Læs herom nærmere i styrelsens rapport om betalingskortmarkedet i Danmark, juni 2001. kun opgaverne i den såkaldte fysiske handel (i modsætning til betaling på Internettet mv.), der flyttes til pengeinstitutterne. PBS skal fortsat stå for indløsning af betalinger på Internettet, mobilløsninger, Brobizzz DK osv.

8 Adgangsvilkårene til PBS er anmeldt særskilt til styrelsen.

9 Kommissionens meddelelse om anvendelse af EFs konkurrenceregler på grænseoverskridende pengeoverførsler 95/C 251/03, pkt. 19

10 Juni 2001, side 135f

26. Ingen aktier har særlige rettigheder.